

AM PALAFRUGELL. COL. ENRIC BRUQUERA

El Centre Fraternal de Palafrugell

Una societat recreativa al centre de la vila amb 125 anys d'història i projectes de futur

6.000 caràcters, amb espais inclosos, no són gaires per oferir una visió panoràmica d'una entitat que en diferents moments ha marcat el món associatiu local i, actualment, n'és la degana. Els records d'haver-hi viscut de petita —els meus pares en varen ser conserges als anys seixanta—, les anades al cinema i al teatre, la participació en balls, sopars i alguna tertúlia, el treball en el trasllat de la documentació a l'Arxiu Municipal, l'elaboració de la fitxa corresponent en el projecte Cafè i Cultura i la col·laboració en la celebració del 125è aniversari em donen prou motius per intentar-ho.

>> *Excursió d'un grup esperantista a Empúries, octubre de 1910.*

M. CONCEPCIÓ SAURÍ > TEXT

Si parlem del Centre Fraternal d'avui és fàcil que, en un moment o altre, ens referim també al seu passat i al seu futur. No és senzill destriar les perspectives. D'entrada, l'edifici d'El Fraternal és la principal referència de la plaça Nova, i el centre imposa la seva personalitat neoclàssica en una façana contínua amb El Mercantil —l'antic casino dels senyors, avui edifici municipal en espera d'un ús— i el Teatre Municipal.

L'interior d'El Fraternal, per sort, no desmereix de l'exterior: els espais són atractius i respectuosos amb el passat, amb ànima. Si tenim algun convidat foraster li podem portar, segurs de quedar bé. D'entrada, sabem que a la sala-cafè li cridaran l'atenció les caricatures dels habituals i les obres d'artistes. Trobarà un ambient acollidor i, quan ens preguntí què s'hi fa, el podrem informar que les activitats i els pú-

blics són diversos: partides d'escacs i de botifarra, lectura de diaris i tertúlia, vermouths de diumenge, partits del Barça, concerts i quines, sessions d'òpera, música clàssica i cafè-teatre, sopars, visites guiades a la Biblioteca que formen part de rutes culturals... Finalment, li podrem recomanar una visita al web del centre.

El Fraternal manté el seu caràcter d'espai de trobada i de relació. Hi ha novins que el descobreixen i s'hi afegixen, també amb ganes «d'arreglar el món». Moltes coses han canviat, però: potser el que sorprendria més els antics socis és que no es pugui fumar i que hi hagi dones sòcies i membres de junta.

L'any 2012 s'ha celebrat el 125è aniversari del centre: s'ha presentat un llibre coral i un vídeo —que podem veure a Internet— que repassen la seva trajectòria, i s'ha instal·lat a la façana una placa de senyalització del

L'actual seu del Centre Fraternal va ser adquirida pels socis l'any 1897. Anteriorment havia acollit altres cafès i casinos

AM PALAFRUGELL. COL. RAMIR MEDIR ED. SALVADOR BONET

patrimoni local. També el 2012 l'entitat s'ha plantejat la conveniència de la creació d'un consorci per gestionar El Fraternal, El Mercantil i el Teatre Municipal. Per als socis i la Junta del centre, celebrar 125 anys ha estat una bona ocasió per agafar aire i continuar.

125 anys d'història

L'any 1887 es va fundar la societat recreativa, fruit de l'escissió del casino El Palafrugellense en dues associacions: el Centro Obrero, anarco-federal, i el Centro Fraternal, més interclassista i políticament neutral. La societat s'instal·là, de lloguer, en un petit local al carrer de Santa Margarida, on ara hi ha el Teatre Municipal.

L'actual seu del Centre Fraternal va ser adquirida pels socis l'any 1897. Havia acollit anteriorment altres cafès i casinos. L'edifici era propietat de Manuel Jubert, del món del suro. Va ser construït l'any 1878 per Miquel Barreda i va ser reformat el 1898 per l'arquitecte Martí Sureda i Vila. L'any 1899 se'n va inaugurar la part posterior, dedicada a sala de ball i teatre, on també es faria cinema. Té

l'accés exterior pel carrer de Sant Sebastià, i l'interior per la sala-cafè.

El Fraternal no és la societat d'esbarjo més antiga de Palafrugell (la primera documentada és el Casino de Amigos l'any 1853, que obrirà una extensa llista de 25 entitats fins als anys trenta), però sí la que ha aglutinat un nombre més gran de socis fins a superar el miler —la majoria de classe treballadora—, i la que ha estat més implicada en activitats locals de tota mena: lúdiques, benèfiques, culturals i reivindicatives. A més, la seva biblioteca va ser, a partir de 1932, l'única posada a disposició de tota la població menor de 17 anys.

L'entitat ha sobreviscut, amb alts i baixos, als canvis econòmics, socials i polítics. L'any 1977 va recuperar el seu nom, que se li havia canviat el 1939 pel de «Centro Español». Per fer el seguiment de la seva trajectòria, peculiaritats, efervescències, polèmiques i esllanguiments podem recórrer a publicacions i audiovisuals, i a la consulta del seu fons documental a l'Arxiu Municipal de Palafrugell.

>> El Centre Fraternal i el Casino Mercantil, establiments veïns a la plaça Nova de Palafrugell.

El Fraternal ha aglutinat un nombre molt gran de socis fins a superar el miler i ha estat molt implicat en activitats locals de tota mena

PERE DURAN

PERE DURAN

>> *Façana i cafè del Centre Fraternal.*

Projectes de futur

Els socis del Fraternal es plantegen avui com encarar el futur des del respecte al passat. Aquest edifici emblemàtic que tenen en propietat s'ha de mantenir. També es vol mantenir el caràcter del centre, obert a tota la societat. La Junta actual es planteja, en uns moments complicats, que El Fraternal continuï essent un dels referents de l'associacionisme i la cultura locals, i que

recuperi la posició central que ha exercit tradicionalment en el cor de la vila.

Per aconseguir aquests objectius la Junta ha treballat en la recuperació de la Biblioteca, en el trasllat de la documentació a l'Arxiu, en la celebració del 125è aniversari, en l'augment de la presència del centre a Internet, en la millora del funcionament i la transparència de l'entitat i en la recerca de fórmules de col·laboració amb les institucions

L'entitat ha sobreviscut, amb alts i baixos, als canvis econòmics, socials i polítics. L'any 1977 va recuperar el seu nom, canviat el 1939 pel de «Centro Español»

ons, amb empreses i particulars. En el moment d'escriure aquestes línies participa en una comissió mixta amb l'Ajuntament de Palafrugell, per valorar la possibilitat de creació d'un consorci que gestionaria coordinadament El Fraternal, El Mercantil i el Teatre Municipal. Ja d'entrada, la connexió dels edificis permetria l'ús compartit dels serveis i s'estalviarien despeses. Però el projecte va més enllà. Pot suposar un pas endavant en el lleure i la cultura al centre

de Palafrugell. Els socis tindran, com sempre, l'última paraula.

El Fraternal ha aconseguit arribar fins als nostres dies mantenint, en essència, el seu caràcter. Ara treballa per adaptar-se als nous temps, convençut que l'associació encara té sentit. Esperem que ho aconsegueixi, i que la gent s'hi pugui continuar trobant com a casa.

M. Concepció Saurí és arxivera municipal de Palafrugell.

>> Temps de formar-se i temps de badar al Centre Fraternal.

El Fraternal ha aconseguit arribar fins als nostres dies mantenint, en essència, el seu caràcter. Ara treballa per adaptar-se als nous temps